

Kone- ja metallituote-teollisuuden rakenne-muutos

Kari Sairo on kone- ja metallituote-teollisuudelle perustetun TRIO-toimenpideohjelman johtoryhmän jäsen.

Kone- ja metallituote-teollisuuden tuottavuuskehitys on ollut heikkoa, ja alan yrityksiä sekä suuri osa sen noin 100 000 työpaikastakin on vaarassa hävitä ulkomaille. Alalle perustettu TRIO-toimenpideohjelma pyrkii kääntämään kehityksen suunnan.

Kari Sairo
Tutkija
Metallityöväen liitto
kari.sairo@metalliliitto.fi

Metalliteollisuus on Suomen suurin teollisuudenala. Sen osuus koko teollisuuden tuotannon arvosta oli 50 % vuonna 2004, ja sen kasvu on vuodesta 1994 lähtien ollut selvästi nopeampaa kuin teollisuuden kasvu keskimäärin. Metalliteollisuuden osuus

koko Suomen tavaraviennistä oli 55 prosenttia vuonna 2004. Viennin arvo oli 26,7 miljardia euroa, josta 51 % meni EU-maihin.

Ala työllisti vuonna 2004 noin 198 000 henkeä. Toimihenkilöiden suhteellinen osuus alan työntekijöistä on kasvanut.

Vuonna 1975 työntekijöiden osuus koko henkilöstöstä oli 74 %, kun se vuonna 2004 oli noin 60 %.

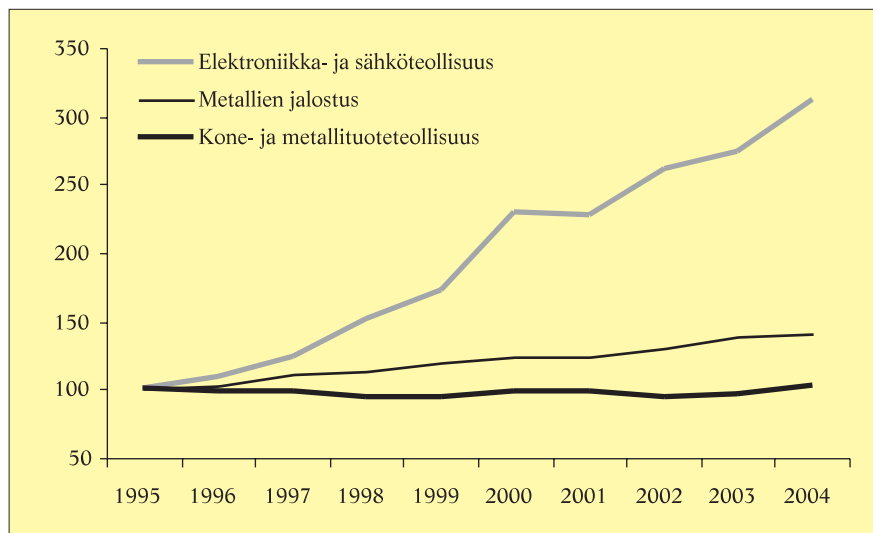
Metalliteollisuus koostuu metallien jalostuksesta, elektroniikka- ja sähköteollisuudesta sekä kone- ja metallituoteteollisuudesta. Tässä artikkelissa rajaan tarkasteluni mielenkiintoisessa kehitysvaiheessa olevaan kone- ja metallituoteteollisuuteen, joka työllistää noin 100 000 henkeä. Ala on edelleenkin työntekijävaltainen siten, että noin 35 prosenttia alan henkilöstöstä lasketaan toimihenkilöiksi.¹ Verrattuna koko teollisuuteen kone- ja metalliteollisuuden työntekijöiden keski-ikä on huomattavan korkea ja suuret ikäluokat ovat yliedustettuina. Alan yritysten kannattavuus on suhteellisen matala ja työn tuottavuuden kehitys heikko (kuvio 1). Toimialan toisen asteen ammatillisiin oppilaitoksiin hakeutuvien opiskelijoiden määrä on olemassa olevia koulutuspaikkoja pienempi.

Metalliteollisuudella on kuitenkin merkittävä rooli Suomen vaurautta luotaessa. Viennin lisäksi toimiala kehittää ja tuottaa korkean teknologian tuotteita ja palveluja usealle muulle maamme talouden kannalta tärkeälle toimialalle. Näistä keskeisimpinä voi mainita metsäteollisuuden, energiantuotannon ja kemianteollisuuden. Lisäksi toimialan yritykset ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja ala pystyi kasvattamaan tuotantonsa määrää koko 1990-luvun (kuvio 2). OECD-maiden joukossa tätä voidaan pitää saavutuksena.

Päähankkijat, komponentti-toimittajat ja järjestelmätoimittajat

Kone- ja metallituoteteollisuuden rungon muodostavat muutamat kymmenet suhteellisen suuret suomalaiset yritykset. Näiden yritysten asema toimialan kehityksen kannalta on merkittävä. Ne ovat alansa kansainvälisiä mark-

Kuvio 1. Työn tuottavuuden kehitys metalliteollisuudessa.

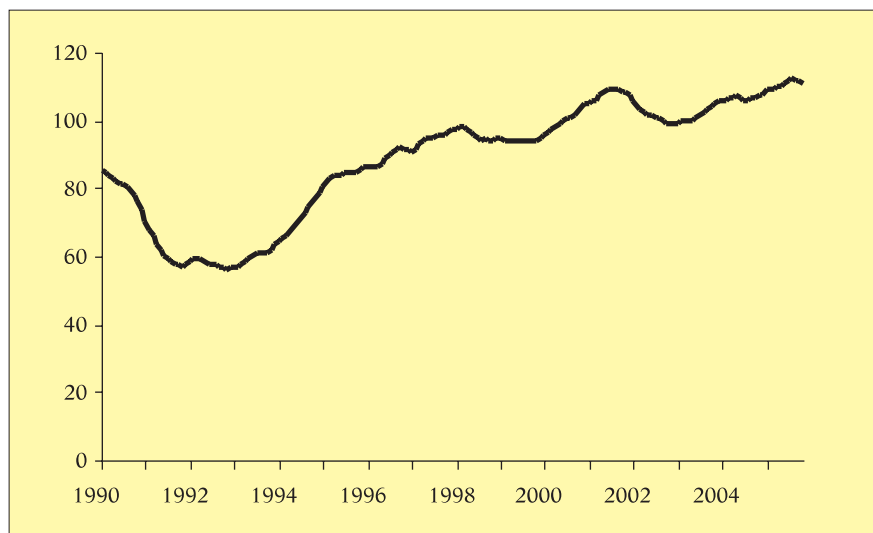
Lähde: Teknologiateollisuus ry (2005).

kinajohtajia tai ainakin keskeisimpien yritysten joukossa. Samaiset yritykset ovat aiempina vuosina vastanneet suuresta osasta suomalaisen metalliteollisuuden valmistuksesta.

Jo useamman vuoden ajan nämä yritykset ovat pyrkineet keskittymään siihen, minkä ne arvioivat olevan omaa ydinosaa ja luopuneet määrätietoisesti omasta valmistustoiminnastaan. Ydinosaa on asiakkaiden

ja yrityksen tuotemerkkien hallinta, toimittajaverkkojen hallinta sekä tutkimus ja tuotekehitys. Yritysten palveluliiketoiminnan osuus kasvaa. Samalla vastuu muista toiminnoista kuten tuotteen valmistuksesta, sen laadusta, tehokkuudesta ja toimitusvarmuudesta siirtyy yrityksen toimittajille. Toiminnan luonteen muuttuminen näkyy myös henkilöstörakenteessa, joka on korkeammin koulutettua ja

Kuvio 2. Koneiden ja laitteiden valmistus, tuotannon määrän trendikuvaaja, indeksi 2000 = 100, viimeinen havainto tammikuu 2005.

Lähde: Tilastokeskus.

¹ Tilastokeskus, Yritysten rakenteet-tietokanta 2005.

nuorempaa kuin valmistukseen erikoistuneissa yrityksissä. Kyseiset määritelmät täyttäviä yrityksiä on alettu kutsua myös *päähankkijoiksi* johtuen niiden johtavasta asemasta toimittajaverkoston ja asiakkaan välisessä rajapinnassa.

Huolimatta siitä, että päähankkijayrityksiä edelleenkin kutsutaan suomalaisiksi, ne ovat lähinnä globaaleja yrityksiä, sillä niiden toiminnot ovat hajautuneet ympäri maailmaa. Myös henkilöstö, omistajat ja asiakkaat jakaantuvat laajasti eri mantereille ja maihin. Kansallisuus ei ole päähankkijan ominaisuus, vaan se, että se on vahvasti edustettuna yritykselle tärkeillä markkinoilla.

Alan toisen yritysryhmän muodostavat pääasiassa pienet yritykset. Näiden yritysten tehtäväksi on jäänyt teollinen valmistustoiminta. Yritysten teknologinen taso on selvästi päähankkijoita matalampaa ja sekä henkilöstö että johto ikääntyneempää ja matalamman koulutustason omaavaa. Myös yritysten resurssit T&K-toimintaan ovat erittäin rajoitetut. Näitä yrityksiä kutsutaan *komponenttitoimittajiksi*.

Toimintatavan muutoksen seurauksena komponenttitoimittajayritysten olisi kuitenkin pystyttävä vastaamaan päähankkijayritysten eli niiden asiakkaiden asettamiin vaatimuksiin. Niiltä vaaditaan kykyä luoda ja hallita omat toimittajaverkostonsa, kehittää omaa valmistus- ja kokoonpanotekniikkaansa ja osallistua tuotekehitykseen yhdessä päähankkijan kanssa. Yritysten tulisi pystyä vastaamaan suurempien järjestelmäkokonaisuuksien toimittamisesta päähankkijoille. Siten yrityksiä kutsutaan *järjestelmätoimittajiksi*.

Kone- ja metallituoteteollisuuden haasteet

Suomi on teollisuuspolitiikassaan panostanut yritysten T&K-toiminnan tukemiseen. On nähty, että vahva tutkimus- ja kehitystoiminta sekä pitää yrityksiä Suomessa että houkuttelee yrityksiä investoimaan Suomeen. Kone-

ja metallituoteteollisuuden kehitys on kuitenkin tullut vaiheeseen, jossa tämä näkemys ei välttämättä enää ole oikea. Yritykset tekevät merkittävän osuuden tutkimustoiminnastaan Suomessa. Tuotantoa siirretään kuitenkin yhä merkittävämmässä määrin ulkomaille.

Tästä on jo löydettävissä merkkejä tarkasteltaessa alan vientimäärien kehitystä suhteessa valmistukseen Suomen ulkopuolella. Siten T&K-toiminta ei välttämättä enää luo työpaikkoja kotimaanhan.

Siten Suomen kannalta keskeinen kysymys on, tulisiko kehityspanosten suuntaamista arvioida uudelleen. Missä määrin ja miten Suomen kannattaa tukea globaalien yritysten T&K-toiminnan kehittämistä, jos emme voi olla varmoja siitä, että hyödyt palautuvat meille? Tulisiko julkinen rahoitus teollisuuden kehittämisen tukemiseksi suunnata uudella tavalla tukemaan yritysten välisten toimintamallien kehittämistä.

Globaalit päähankkijayritykset toimivat omista lähtökohdistaan loogisesti. Niiden markkinat, toiminta- ja kilpailuympäristö ovat muuttuneet radikaalisti 1980-luvulta lähtien johtuen ennen kaikkea suurten kehittyvien maiden (ent. Neuvostoliitto, Kiina, Brasilia ja Intia) tulosta avoimen markkinatalouden piiriin. Usein kasvavat markkinat yhdistyvät halpaan työvoimaan, jonka kanssa Suomen kaltainen kalliin työvoiman maa ei pärjää kustannuskilpailussa.

Suomalaisen teollisuuden haaste uudessa tilanteessa on se, miten muutamme investointien karsimiseen keskittyneen toimintamallin uutta kasvua luovaksi toiminnaksi. Viime aikoina on yhä useammin nostettu esille kasvuyritysten tukeminen sekä uusien liiketoimintatapojen ja teknologisten innovaatioi-

den merkitys kotimaisen teollisuuden kehittämisessä, sillä kilpailukyky ei voi perustua kustannusten karsintaan. Ei ainakaan pitkällä aikavälillä.

Kuten todettu globaalit päähankkijat eivät ole kiinnostuneita valmistustoimintaan panostamisessa Suomessa ja

ovat ulkoistaneet oman valmistuskapasiteettinsa. Tällä hetkellä alan valmistuksesta vastaavat suurelta osin pienet komponenttitoimittajat, joilla ei ole juurikaan kokemusta kansainvälisestä liiketoiminnasta. Niiden teknologinen taso on suhteellisen matala ja niiltä puuttuvat kehittämisresurssit, niin taloudelliset kuin henkisetkin. Lisäksi sekä henkilöstö että johto on suhteellisen ikääntynyttä.

Globaalit päähankkijat kuitenkin tarvitsevat tuotevalmistusta. Ne pyrkivät löytämään kumppanikseen sellaisia järjestelmätoimittajia, jotka

kykenevät toimittamaan suurempia kokonaisuuksia, ottamaan vastuuta tuotesuunnittelusta ja tuotantojärjestelmien kehittämisestä sekä toimimaan kansainvälisesti.

Kone- ja metallituoteteollisuuden valmistus on pienyritysvaltaista teollisuutta. Henkilöstön määrällä mitattuna valtaosa yrityksistä on alle 100 hengen yrityksiä, joiden liiketoimintamalli on ”yritetään tehdä sitä, mitä asiakas haluaa”.

Suomalaisen kone- ja metallituoteteollisuuden viimeaikainen kehitys on johtanut siihen, että meiltä puuttuu lähes kokonaan korkean teknologian valmistukseen erikoistunut keskisuurten yritysten joukko, joka pystyy globaaliin toimintaan. Samalla kun teollisuuspolitiikan päähuomio suuntautui korkean teknologian yritysten kehittämisen tukemiseen, teollisuuspolitiikkaan katveeseen jäivät työllisyyden kanalta keskeiset pk-yritykset.

Kone- ja metallituoteteollisuudessa voidaan kysyä, tulisiko julkista T&K-panostusta suunnata uudelleen tukemaan voimakkaammin pk -yritysten toimintaa, koska siten varmistettaisiin panostuksen ohjautuminen paremmin kotimaisen teollisuuden kehittämiseen.

Taulukko 1. Kone- ja metallituote-teollisuuden yritysten lukumäärä ja henkilöstön määrä henkilöstön suuruusluokittain 2004.

Suuruusluokka	Yritysten määrä	Henkilöstön määrä
–4	5 637	6 650
5–9	883	5 803
10–19	588	8 006
20–49	466	13 813
50–99	175	12 232
100–249	101	16 196
250–499	22	7 980
500–999	16	11 093
1 000–	6	10 951

Lähde: Tilastokeskus.

Kehityksen seurauksena on syntynyt tilanne, jossa voimme menettää sekä merkittävän osan korkean teknologian päähankkijoista että pk-yrityksiä. Mikäli globaalit päähankkijat eivät löydä Suomesta sopivia yhteistyökumppaneita, ne etsitään muualta. Koska päähankkija haluaa tehdä yhteistyötä saman yrityksen kanssa globaalilla tasolla, se tekee sitä myös Suomessa. Silloin suomalaiset toimittajayritykset eivät menetä vain vientimahdollisuuksiaan vaan ne menettävät myös sopimuksensa kotimaantoimituksiin.

Päähankkijan kannalta sillä ei ole merkitystä, onko toimittajayritys suomalainen vai jostain muualta. Päähankkijan kannalta on kuitenkin tärkeää T&K-toiminnan ja tuotannon välinen yhteistyö esimerkiksi tuotteen valmistettavuuden kannalta. Läheisyydellä jo sinänsä uskotaan olevan positiivinen vaikutus yritysten yhteistyön kehittämiseen. Siten suomalaisella kone- ja metallituote-teollisuudella on vielä toistaiseksi mahdollisuus hyödyntää vahvaa teollista rakennettaan kehittämällä sitä päähankkijoiden tarpeen kannalta oikeaan suuntaan.

Suomen taloudelle kannalta yhden toimialan näivettyminen ei ole välitön ongelma, sillä taantuva toimiala luovuttaa työvoimaansa kasvaville toimialoille. Lisäksi alan työvoima on suhteellisen iäkäästä ja siirtyisi kohtuullisen nopeasti työvoiman ulkopuolelle. Pit-

källä aikavälillä kehityksen seuraukset olisivat kuitenkin huonot. Taantuva teollisuus ei houkuta työvoimaa, investoinnit pienenevät entisestään ja menettämme alalle jo syntyneen osaamisen ja kehittämispotentiaalin. Siten korkean kustannustason maalle tärkeät vientitulot jäävät saamatta ja muiden toimialojen kehityksen kannalta tärkeä toimiala taantuu. Mitä tämän kaltaisen kehityksen välttämiseksi tulisi tehdä?

Kasvuyritysten kehityshaaste: kaikki uusiksi

Suomalaisen kone- ja metallituote-teollisuuden tulevaisuuden kannalta keskeisessä roolissa ovat keskisuuret yritykset, joiden teknologian taso on korkea, jotka toimivat globaaleissa yritysverkostoissa ja jotka soveltavat kehittyneitä liiketoimintamalleja.

Kone- ja metallituote-teollisuuden työmarkkinajärjestöt (Teknologiateollisuus ry, Metallityöväen Liitto ry, Toimihenkilöunioni ry, Insinööriliitto ry ja Tekniikan Akateemisten Liitto ry) käynnistivät yhdessä julkisten T&K- ja rahoitusorganisaatioiden kanssa vuoden 2004 alusta TRIO-toimenpideohjelman, jonka keskeisenä tavoitteena on tukea alan yritysten kehitystä kansainvälisen tason toimijana kehittämällä liiketoimintamalleja ja teknologioita. Toimenpideohjelman keskeinen tavoite on keskisuurten, korkean teknologian ja kansainväliseen toimintaan kykenevien yritysten kehityksen tukeminen.

Toimialalle on näiden vuosien aikana kasvanut vajaat kaksikymmentä keskisuurta, kasvuhakuista yritystä, jotka selvästi pyrkivät kehittämään toimintaansa edellä määriteltyyn suuntaan. TRIO-toimenpideohjelmasta saatujen kokemusten ja Metalliliiton teettämien yritystutkimusten² perusteella näitä yrityksiä voitaisiin kuvata seuraavasti:

² Näitä yritystutkimuksia on tehnyt Asiakastieto Oy vuosina 2004 ja 2005, mutta niitä ei ole julkaistu.

- Yritysten kasvu on perustunut päähankkijoilta ulkoistetun tuotantokapasiteetin ostoon.

- Yritykset ovat perheyrityksiä, ja yrittäjäriski on keskittynyt. Johto on suhteellisen ikääntynyttä.

- Yritysten johdon liiketoimintaosaaminen on lähinnä kokemuksen kautta hankittua. Uuden johdon rekrytointi on meneillään.

- Nopeasta kasvusta johtuen yritysten velkaantumistaso on korkea ja oma-varaisuus heikko.

- Yritysten kansainvälinen toiminta on vähäistä, mutta ne pyrkivät kehittämään sitä.

- Lähes jokaisella yrityksellä on tuotantoyksikkö Suomen lähialueilla halvan työvoiman maissa.

- Yritysten henkilöstö on suhteellisen ikääntynyttä, ja henkilöstön osaaminen edustaa keskitason tai matalaa teknologiaa.

- Yritykset pyrkivät kehittämään verkostomaista toimintamallia suhteessa sekä omiin asiakkaisiinsa (päähankkijoihin) että toimittajiinsa.

- Yritysten ICT-infrastruktuuri perustuu suhteellisen matalaan teknologiaan.

- Yritysten käyttämät valmistusmenetelmät ovat vakiintuneita, jolloin ne voidaan helposti siirtää halpojen tuotantokustannusten maihin.

- Työn tuottavuuden kehityksen taso on matala.

Lista on yleinen kuvaus yrityksistä, ja yritysten väliset erot voivat olla suuria. Se kuvaa kuitenkin suhteellisen kattavasti toimialan keskeisempiä haasteita. Sen pohjalta haluan nostaa esille muutamia kehittämishaasteita.

Talouden vapautumisen seurauksena Suomen teollisuuspolitiikan reunaehdot ovat muuttuneet merkittävästi, mistä on seurannut, että talouden kasvun kannalta merkittävät investointipäätökset tehdään yrityksissä. Julkinen sektorin rooliksi on jäänyt yritysten toimintaympäristön kehittäminen niiden toimintaedellytyksille suotuisaksi, jolloin huomio on kiinnitettävä yritysten innovaatiotoiminnan tukemiseen, T&K-toiminnan edistämiseen, rahoitusjärjestelmien kehittä-

Kari Sairon mielestä kone- ja metallituoteteollisuuden suurin vaara on yritysten teknologisen kehityksen pysähtyminen ja valmistusmenetelmien vakiintuminen.

miseen sekä koulutus- ja työvoimapolitiikkaan. Kone- ja metallituoteteollisuuden keskeisyyden kannalta on tärkeää, että alan rakennemuutos otetaan myös teollisuuspolitiikassa huomioon.

Ensimmäiseksi on turvattava alan yritysten taloudelliset toimintaedellytykset. Ala on pienyritysvaltaista, ja siellä on vain muutamia kymmeniä selvästi kasvuhakuista yritystä. Alan nopeasta rakennemuutoksesta johtuen yritysten velkaantumistaso on huolestuttavan korkea ja omavaraisuusaste heikko suhteessa niiden kannattavuuden tasoon. Selvityksen piirissä olleesta yritysjoukosta nopeimmin kasvaneen viidenneksen omavaraisuusaste oli alle 20 %. Lisäksi yrittäjäriski kasaantuu yleensä vain omistajayrittäjän kannettavaksi.

Siten olisi tärkeää selvittää ja luoda yritysrahoitusjärjestelmä, jolla tuetaan kasvavia yrityksiä niiden vaikeimman kasvuvaiheen yli. Toisaalta olisi myös tärkeää selvittää, miten yrittäjäriskin hajauttaminen on mahdollista. Tavoitteena ei ole pelkästään vaikuttaa pienen yritysjoukon kehittymiseen vaan tarjota rahoitus- ja omistusjärjestelyt,

jotka tukevat ja kannustavat pieniä yrityksiä kehittämään toimintaansa kasvuhakuisesti.

Toinen keskeinen kehittämisaikue on yritysten johdon liiketoimintaosaamisen kehittäminen. Jos tavoitteena on yritysten teknologiatason nosto, liiketoimintaosaamisen kehittäminen ja kansainvälistyminen, on luonnollista, että kehitystehtävästä selviytyminen vaatii ensisijaisesti johdon osaamisen tason nostamista. Suomi tarvitsee kasvuhakuisia yrittäjiä. Kone- ja metallituoteteollisuuden kasvuhakuisten yritysten johto on osoittanut, että se täyttää tällaiselta yritystoiminnalta vaadittavat kriteerit. Yrittäjillä on il-

Taulukko 2. Metalliteollisuuden työntekijöiden kokonaistyövoimakustannukset eräissä maissa, keskimäärin euroa/tehty työtunti.

Puola	5,8 €
Unkari	4,6 €
Viro	3,8 €
Venäjä	2,2 €
Intia	0,6 €

Lähde: Teknologiateollisuus ry (2005).

miselvästi kyky tunnistaa uusia kasvumahdollisuuksia, kantaa riskiä, johdattaa toimintaa ja luoda uutta. Nykyinen rakennemuutos on kuitenkin siinä määrin mittava, että myös julkisia ponnistuksia vaaditaan. Toisaalta iso osa yrittäjistä on ikääntyneitä, joten myös johdon ja omistajuuden vaihtamisen mahdollisuus on otettava huomioon.

Kolmantena on yritysten kansainvälistyminen. Nykyinen toiminta- ja kilpailuympäristö edellyttää yritysten kansainvälistymistä. Yritysten on kasvaakseen löydettävä kansainvälisiä markkinoita. Useat yritykset ovat jo aloittaneet sen omalta osaltaan perustamalla pienen tuotantoyksikön Suomen lähelle johonkin halpojen tuotantokustannusten maahan. Investointi perustuu strategiaan, jonka mukaan halpojen tuotantokustannusten ja matalamman teknologian yksikössä valmistetaan matalamman teknologian komponentit ja Suomessa taas korkeamman teknologian järjestelmät.

Suomalaisen tuotannon kannalta tässä strategiassa on kuitenkin eräs heikkous. Jos yrityksen teknologinen kehitys pysähtyy ja valmistusmenetelmät vakiintuvat, niin silloin yritykselle ei jää muuta mahdollisuutta kuin siirtää koko toimintansa halvan tuotantokustannuksen piiriin. Päätökset siirtää tai valmistaa kotimaassa ovat pelkästään yritysjohton harkinnan varassa.

Yrityksille syntyy tilanne, jossa ne voivat jatkuvasti vertailla ja kehittää eri maissa toimivia yksiköitään. Halvan työvoiman maiden tuottavuutta on helpompi kehittää siirtämällä sinne uudempaa teknologiaa ja kouluttamalla henkilöstöä. Selvä on, että suomalainen yksikkö ei kovin kauaa voi puolustaa kilpailukykyään, jos työvoimakustannukset meillä ovat 21,4 euroa työntekijää kohti, kun halvan työvoiman maissa ne ovat alle 6 euroa.

Lienee selvää, että näin suurten kustannuserojen umpeen kuromiseksi suomalaiselta yksiköltä vaaditaan huomattavasti korkeamman tason teknologian soveltamista.

Neljäntenä kehittämisalueena tullaan suomalaisten yritysten teknologian ja liiketoimintamallien uudistamiseen. Tuottavuus- ja kannattavuuskilpailussa menestyminen vaatii kokonaan uudenlaisten toimintamallien käyttöönottoa.

Yritysten tulee pystyä toimimaan verkostojen osana ja kehittämään sekä käyttöönottamaan verkostojen yhteisiä toimintatapoja. Tämä edellyttää uusien toimintatapojen, johtamis- ja tuotantojärjestelmien sekä informaatioteknologian soveltamista yrityksen kaikilla tasoilla. Lisäksi yritysten tulee pystyä nopeasti sopeutumaan uusiin tilanteisiin sekä jatkuvasti kehittämään omaan toimintaansa. Kansainvälinen toiminta on luonnollinen osa näiden yritysten arkipäivää.

Suuri haaste on uusien toimintamallien käyttöönottaminen. Se on kallista ja vie aikaa. Muutos vaatii henkilöstön kouluttamista, harjoittelua ja sopeutumista uuteen. Alan työntekijät ovat ikääntyneitä. Uusien toimintamallien omaksuminen saattaa olla heille liian suuri tehtävä. Siksi alan yritysten ja työmarkkinajärjestöjen tulisikin pohtia alan houkuttelevuuden parantamista.

Keskeinen kysymys on se, onko meillä jo nyt riittävästi niitä yrityksiä, joiden halu kasvaa ja kehittyä sekä kehittämiskyky ovat riittävän suuret muutoksen aikaansaamiseksi. Toisaalta haluun ja kykyyn voidaan hiukan vaikuttaa myös ulkoa päin.

Metalliteollisuuden TRIO-toimenpideohjelma on ottanut haasteen vastaan ja pyrkii tukemaan yrityksiä niiden liiketoimintamallien, teknologioiden ja kansainvälistymisen kehittämisessä. Tavoitteena on saada kaikkiaan 800 yritystä kehittämään toimintaansa TRION sateenvarjon alla. Vuonna 2004 alkaneessa ohjelmassa oli vuoden 2005 lopulla mukana jo tavoitteeksi asetettu määrä siten, että esisuunnitteluvaiheessa oli noin 600 yritystä, hankesuunnitteluvaiheessa 170 yritystä ja toteutusvaiheessa 150 yritystä. TRIOlla on kattava alueellinen tukiverkosto, jonka tehtävä on tukea ja auttaa yrityksiä kehittämään.■